

ŠKOLNÍ KNIHOVNY V USA A JEJICH DOPAD NA AKADEMICKÉ VÝSLEDKY STUDENTŮ

Jan Emmer, *Vysoká škola finanční a správní Praha*

1. Historie školních knihoven – důležitá data

Vývoj do 2. světové války

- 1835-1880 – Postupně přijaty zákony v 19 státech, které umožňovaly alokovat část prostředků z rozpočtu na rozvoj školních knihoven. První byl v roce 1835 New York. Fungoval paritní princip – kolik dal na školní knihovny školní okrsek, tolik přidal i stát (do určité výše).
- 1876 – Vznik ALA (American Library Association), počátek vydávání *Library Journal*. Vydání zprávy o stavu veřejného knihovnictví v USA (*Public Libraries in the USA: Their History, Condition and Management*) [U.S. Office, 1876]. Dle této zprávy je v roce 1876 v USA 826 knihoven středních škol a žádná knihovna na ZŠ.
- 1892 – Melvil Dewey navrhuje ve státě New York zákon o školních knihovnách. Zákon řeší zejména personální a akviziční otázky.
- 1896 – Vznik NEA (National Education Association), zde v roce 1914 vznikl sekce pro školní knihovny.
- 1900 – V New Yorku první kritéria pro školní knihovny (mj. velikost fondu – 500-1000 svazků pro středoškolskou knihovnu).
- 1910 – První absolvent knihovnické školy zaměstnán jako školní knihovník (Erasmus Hall High School, New York).
- 1920 – Vydána zpráva Charlese C. Certaina o stavu školních knihoven (*Standard Library Organization and Equipment for Secondary Schools*). Ve zprávě byly zakotveny i standardy pro činnost školních knihoven, které byly průběžně upravovány a platily víceméně až do 2. sv. války.
- 1927 – Vydání důležitého dotazníku, který sjednotil hodnocení školních knihoven (*Score Card for School Libraries*).
- 1932 – Pod vedením B. Lamara Johnsona proběhl národní výzkum středoškolských knihoven, výstupem byla hodnotící zpráva (*The Secondary School Library*). Ve stejném roce vyšla obdobná zpráva z produkce NEA, která se týkala knihoven základních škol (*The Elementary School Library*).

Vývoj po druhé světové válce

- 1945 – ALA vydává nové standardy pro školní knihovny (*School Libraries for Today and Tomorrow*).
- 1958 – Zákon o národním obranném vzdělávání (*National Defense Education Act*). Zákon byl přijat jako reakce na převahu SSSR při dobývání vesmíru. Jedním z důsledků bylo i nasměrování financí do školství, potažmo do školních knihoven.
- 1960 – Americká asociace školních knihovníků (*American Association of School Librarians*) vydává spolu s dalšími 19 organizacemi nové standardy pro programy školních knihoven (*Standards for School Library Programs*). Program školní knihovny (jakýsi manuál pro činnost + vize, poslání atd.) je v USA nejdůležitějším dokumentem každé školní knihovny.
- 1963-1968 – Knappův projekt školních knihoven (*Knapp School Libraries Project*) se zaměřuje na budování vzorových školních knihoven, které fungují jako tréninková centra pro knihovníky. Předznamenává také zvyšující se podporu soukromého sektoru školním knihovnám.
- 1965 – Zákon o základním a středněškolském vzdělávání (*Elementary and Secondary Education Act*) znamenal další příliv financí pro školní knihovny.
- 1969 – Standardy pro školní mediální programy (*Standards for school media Programs*) reflektovaly zvětšující se podíl moderních technologií na činnosti školních knihoven.
- 1974 – Začíná vycházet časopis *School Library Journal*.
- 1981 – Zákon o konsolidaci a rozvoji vzdělávání (*Education Consolidation and Improvement Act*).
- 1981 – Začíná vycházet časopis *School Media Quarterly*, později přejmenován na *School Library Media Quarterly*.
- 1988 – Přijetí dokumentu „Síla informací : směrnice pro programy školních knihoven“ (*Information Power: Guidelines for School Library Programs*). Tento stěžejní dokument ovlivňuje činnost školních knihoven do dnešních dnů. Jeho smyslem bylo především zrovnoprávnit postavení školního knihovníka v rámci školy, učinit je partnerem pro učitele a ředitele a umožnit mu podílet se na tvorbě osnov. Školní knihovník by měl mít tři role: učitel, informační specialista, instruktážní konzultant.
- 1991 – Konference v Bílém domě na téma „Knihovny a informační služby“.
- 1998 – AASL vydává standardy „Síla informací“ (*Information Power*), které reflektují nástup internetu a moderních technologií do školních knihoven.

- 2002 – Laura Bushová svolává do Bílého domu konferenci, která se věnuje přímo otázce školních knihoven.

2. Školní knihovny v USA – statistické údaje

V současné době se statistické údaje pro oblast školství v USA získávají jednou za dva roky z několika základních dotazníků NCES (*National Center for Educational Statistics*), které jsou školám a příslušným úřadům distribuovány. Zpracování údajů zpravidla trvá dva roky, takže v současnosti jsou k dispozici údaje za školní rok 2003/2004. Pro můj článek jsou zásadní zejména dva dotazníky:

- *Schools and Staffing Survey* (dotazník se zabývá především základními charakteristikami škol, jejich personální a materiální vybaveností)
- *Educational Longitudinal Study* (dotazník pokrývá celou oblast amerického školství s důrazem na jeho sociální a společenské dopady – jde zejména o uplatnění absolventů jednotlivých typů škol)

Oba tyto dotazníky mají své specifické části, které jsou věnovány školním knihovnám. Následující fakta a údaje jsou čerpány z výsledků těchto průzkumů a jsou ilustrovány v tabulce 1. Z těchto dat je i patrný vývoj za posledních padesát let (1953-2004).

- v letech 1953/1954 bylo v USA 128831 veřejných škol, v letech 2003/2004 to bylo 88113 škol. Příčinou úbytku škol bylo především jejich slučování. (Tento jev můžeme pozorovat i v ČR, kdy zanikají malé školy a žáci jsou integrováni ve větších ústavech)
- v letech 1953/1954 navštěvovalo veřejné školy v USA cca 27,7 mil. žáků, v letech 2003/2004 to bylo již cca 47,3 mil. žáků. Z toho je opět patrný zvyšující se počet žáků na jednu školu
- v letech 1953/1954 pouze 36 % škol mělo školní knihovny, tyto školy ovšem navštěvovalo 59 % žáků. Z toho je patrné, že knihovny byly především ve větších školách. V letech 2003/2004 mělo svojí knihovnu 94 % škol, ve kterých studovalo 97 % žáků.
- v letech 1953/1954 připadaly na jednoho žáka 3 knihy, v letech 2003/2004 to bylo již 20 knih.

Tab. č. 1 - Základní statistické ukazatele pro veřejné školy v USA v období 1953-2004

	1953/1954	1953/1953	1960/1961	1962/1963	1978/1979	1985/1986	1990/1991	1993/1994	1999/2000	2003/2004
Počet veřejných škol	128831	82222	102487	83428	83044	78455	79885	80740	83824	88113
Počet žáků ve veřej. školách	27652365	33716309	36952711	37252102	43576906	40122882	40103699	41621660	45035115	47315700
Počet veřej. škol se školní křehovnou	46880	41463	47546	49158	70854	73352	76544	77218	76807	82569
Procento veřej. škol se školní křehovnou	36	50	46	59	85	93	96	96	92	94
Počet žáků ve veřej. školách s křehovnou	16276181	23046072	25300243	27671105	40306100	39146923	39429143	40884333	43699096	46815111
Procento žáků ve veřej. školách s křehovnou	59	68	70	74	93	98	98	98	97	97
Počet škol s křehovnikem	51498	34845	33401	33478	N	62141	62845	67350	71817	81338
Počet křeh na žáka	3	4	4	5	12	15	N	18	17	20
Výdaje křehovny na žáka (bez výplad) (\$)	6	N	12	N	N	16	N	15	15	N
Výdaje za křehy na žáka (\$)	4	6	8	9	11	8	N	8	10	11

Zajímavé jsou také údaje o počtu školních knihoven ve školách diverzifikovaných podle různých hledisek, jak je uvedeno v tabulce č. 2.

Z těchto dat vyplývají zajímavé závěry:

- překvapivě málo soukromých škol disponuje školní knihovnou, na rozdíl od škol veřejných
- nejméně školních knihoven mají školy na předměstích a ve větších městech, zatímco venkov a velkoměsta jsou vybavena lépe
- určité rozdíly v počtu knihoven jsou patrné také v závislosti na geografické poloze – obecně se dá říci, že více škol s knihovnami je v rozvinutých průmyslových aglomeracích
- je také evidentní, že více knihoven je ve školách vyšších stupňů
- důležitá je i velikost školy – dá se říci, že žák, který navštěvuje školu, která má 400 a více žáků, má vždy k dispozici školní knihovnu.

Charakteristika školy	Procento těchto škol se školní knihovnou (zaokrouhleno)
Druh školy	
veřejná	100,0%
církevní	100,0%
soukromá	80,8%
Poloha školy	
městská	99,1%
příměstská	93,1%
venkovská	98,0%
Geografická poloha školy	
Severovýchod USA	95,0%
Středozápad USA	97,7%
Jih USA	94,3%
Západ USA	98,2%
Stupeň školy (viz. příloha č. 1)	
PK, K, 1, 2, 3, 4, nebo 5-12	87,6%
6, 7, nebo 8-12	100,0%
9-10, 11, 12	99,7%
10-11, 12	100,0%
Počet žáků ve škole	
1-399	92,6%
400-799	100,0%
800-1199	100,0%
1200-1599	100,0%
1600+	100,0%
Celkem	96,1%

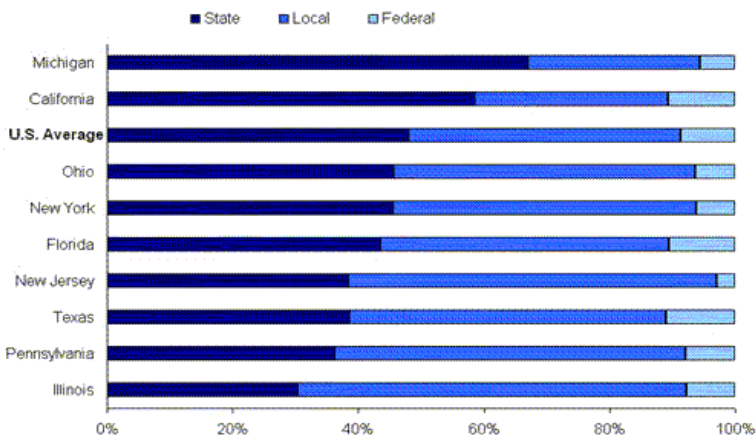
Tab. č. 2 - Procento škol se školní knihovnou podle různých charakteristik (2002)

3. Financování školních knihoven v USA

Rozpočty školních knihoven v USA jsou tvořeny čtyřmi složkami: lokálními, státními a federálními fondy a fund-raisingem (sponzoři, donátoři, granty atd.).

Lokální fondy

Lokální a státní fondy jsou nejdůležitější zdroje financování škol (potažmo školních knihoven) – viz graf č. 1. Hlavním lokálním zdrojem financování jsou daně z nemovitostí, a to jak z rezidentních, tak i komerčních a průmyslových. Výhodou je zejména to, že jde o poměrně stabilní zdroj financí, jejichž výše se dá díky častému oceňování nemovitostí snadno odhadnout. V posledních letech tyto výnosy pomalým, ale trvalým tempem rostou. Pro knihovníka je výhodné znát strukturu lokálních rozpočtů a příslušné pracovníky lokálních úřadů – pak může lépe lobbovat u svého ředitele pro svojí knihovnu. Nevýhodou lokálních fondů je jejich rozdílná výše v různých oblastech USA, což je způsobeno různou daňovou zátěží – ta spadá do jurisdikce jednotlivých států a okrsků. Vidět to opět můžeme na grafu č. 1 – zatímco Pennsylvania a Illinois čerpají přes polovinu financí z lokálních fondů, u Kalifornie a Michiganu je to pouze něco přes 20 %. Pro tento druh financování je velice důležité, jak vysoké daně jsou ochotni občané v jednotlivých oblastech platit .

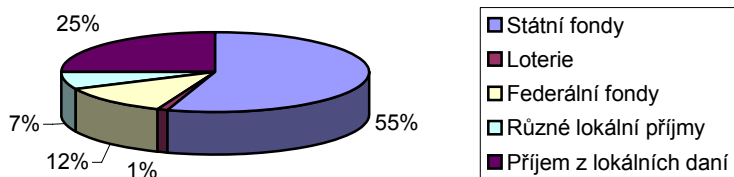

Graf č.1 - Hlavní zdroje financování ve vybraných státech USA (2003)

Státní fondy

Fondy na státní úrovni se stávají stále důležitějším zdrojem financování škol. Jednou z příčin je národní trend, který spočívá v získávání větší státní

kontroly nad (do jisté míry) nezávislémi školami. Dalším důvodem je značná ekonomická rozdílnost jednotlivých oblastí, která se promítá do kvality škol a školních knihoven. Úřady na státní úrovni se snaží svými fondy tuto nerovnováhu mírnit. Při každém státním úřadu pro vzdělávání je proto zřízen odbor pro školní knihovny, který pomáhá při získávání těchto fondů, který metodicky vede školní knihovny, provádí výzkumy v této oblasti a pomáhá školním knihovnám v zapojení do sítě dalších knihoven (veřejných, odborných). Výsledky svých výzkumů pak využívá pro lepší rozdělování státních fondů. Situace ovšem zatím není ideální, mezi jednotlivými státy panují značné rozdíly (viz graf č. 1). Zatímco Michigan využívá státní fondy pro financování školství téměř ze 70 %, u Illinois je to pouze necelá třetina financí. Přesnější strukturu financování školství si můžeme ukázat na příkladu státu Kalifornie ve školním roce 2002/2003 (graf č. 2).

Graf č. 2 - Zdroje financování veřejného školství v Kalifornii, USA (2002/2003)

Federální fondy

Hlavní institucí, která má na starosti vzdělávání v USA, je Department of Education (DOE). Tato instituce napomáhá prezidentovi při realizaci jeho národní vzdělávací politiky a implementaci zákonů přijatých senátem. Tyto zákony zahrnují jak finanční programy, tak i další nástroje, jako je např. program studentských půjček. Hlavním cílem DOE je rovnoprávný přístup ke vzdělání a jeho vysoká kvalita. Federální finanční prostředky jsou většinou vázány na určitý „titul“, takže se mohou alokovat pouze na přesně stanovené potřeby. V současné době je pro financování škol a školních knihoven nejdůležitější předělaný zákon ESEA z roku 2002, který je některými zdroji také nazýván „No child left behind“ – Žádné dítě nesmí zůstat opomenuto. V roce 2002 měl DOE rozpočet 54.5 miliardy USD a zaměstnával 4800 pracovníků.

Fundraising

V ČR téměř neznámý pojem, v americkém školství zavedená cesta, jak získávat finanční prostředky. Jedná se zejména o sponzory a donátory z řad bývalých absolventů. Školy většinou zaměstnávají pracovníky, kteří jsou s těmito lidmi v kontaktu, každý rok je zvou na dny otevřených dveří atd. a při té příležitosti sjednávají sponzorské dary. Nevýhodou u takto získaných prostředků je, že jsou většinou účelově vázány, tzn. můžou se za ně koupit pouze určité materiály nebo technické zařízení, případně se za ně postaví nová součást školy, neznámka pojmenovaná po dárci. To je i častý případ, pokud absolvent odkáže škole nějaké peníze v případě úmrtí. Dalším způsobem fund-raisingu je pořádání knižních poutí, kdy ve spolupráci s nakladatelstvími jde část výtěžku školám. Pozadu nezůstávají ani „parent-teacher organizations (PTOs) (něco jako sdružení přátel školy), které shánějí příspěvky ve svých pracovních i volnočasových kolektivech. Toto je ovšem podmíněno rozvinutou komunitní společností, která je v USA narozdíl od ČR běžná.

4. Personální otázky

Existuje mnoho přístupů, podle kterých se mohou dělit lidské zdroje v knihovně, nejčastěji se v USA využívá členění na profesionály, paraprofesionály a neprofesionály.

Profesionálové

Za profesionály jsou pokládáni ti pracovníci, kteří získali vzdělání jako knihovníci, mediální specialisté nebo audiovizuální technici na vysoké škole nebo v jiné akreditované vzdělávací instituci. Právě na nich leží největší odpovědnost při tvorbě programu školní knihovny a jeho následném dodržování. Měli by také mít základní pedagogické vzdělání a měli by být schopni orientace v nových médiích a v nových technologiích.

Ředitelé/administrátoři školních knihoven

U tohoto pracovníka je nezbytné, aby měl vzdělání v knihovnictví a informačních vědách. Je to právě on, kdo je zodpovědný za tvorbu programu a jeho plnění, za řízení personálu a za fungování knihovny. Pokud je v knihovně více takto vzdělaných pracovníků, pouze jeden může mít vedoucí postavení. Je možné rozdělení funkcí na ředitele a administrátora programu školní knihovny.

Knihovník

Jedná se o pracovníky, kteří mají vzdělání v knihovnictví a/nebo informačních vědách. Jsou to právě oni, kteří zajišťují každodenní fungování

knihovny a všech jejích základních činností: akvizice, zpracování, péče o fond, výpůjční služby, MVS... Zároveň by měli znát základy pedagogické činnosti, neboť často přicházejí do styku s vyučujícími a podílejí se na přípravě osnov jednotlivých předmětů a jejich informačním zajištění. V menších knihovnách se může stát, že knihovník plní i funkci vedoucího knihovny nebo administrátora programu.

Audiovizuální technik/Učitel výpočetní techniky

Jde o pracovníky, kteří mají vzdělání v oblasti informatiky a/nebo moderních technologií. Jsou zodpovědní za fungování všech technických zařízení a systémů knihovny, ať již jde o software (OPACy, el. inf. zdroje, výukové programy...) nebo hardware (počítače, projektory, televizory...). V menších školách bývá obvyklé, že jde o pracovníka, který má částečný úvazek jako učitel výpočetní techniky.

Paraprofesionálové

Jedná se o pracovníky, které najdeme pouze ve velkých školách a školních knihovnách. Jde o zaměstnance, které mají vzdělání nebo znalosti z praxe v oborech, které se nějakým způsobem knihovny dotýkají. Ve většině případů se věnují práci ve školním rozhlase, televizi, novinách apod. a zajišťují pro knihovnu některé činnosti, případně se podílejí na výuce informační gramotnosti. Většinou jsou zaměstnání v komerční sféře a ve škole/knihovně mají jen částečný úvazek. Propojení na praxi je také jejich největším přínosem.

Neprofesionálové

V podstatě jde o pracovníky, kteří nemají formální vzdělání v knihovnických a příbuzných oborech. Může jít o placené zaměstnance i dobrovolníky.

Placení profesionálové

Ve většině případů jde o kancelářské/úřednické síly, které mají na starosti účetnictví knihovny, vedení různých evidencí a statistik nebo vykonávají pomocné práce, které nevyžadují odborné knihovnické vzdělání.

Dobrovolníci

Využívání dobrovolníků ve všech oblastech společenského a komunitního života je v USA hluboce zakořeněno. Pozadu nezůstávají ani školní knihovny, které využívají dobrovolné práce rodičů a studentů. Pro studenty je to výhodné, ve většině případů je jim práce v knihovně započítána jako praxe, nebo jim přinese nějaké kredity ve vybraných předmětech. Při využívání dobrovolníků je potřeba dodržovat určité zásady:

- nezahrnout dobrovolníky nepopulární práci, jako je třeba zakládání knížek
- pravidelně zadávat i zábavnou práci, např. práci ve výpůjčním protokolu
- nabídnout dobrovolníkům prohloubení jejich znalostí, např. naučit je referenčním činnostem
- oceňovat jejich práci (u studentů zejména ve vztahu k jejich studiu)
- nabízet exkurze do jiných knihoven, pořádat návštěvy muzeí, divadel...
- pomáhat dobrovolníkům v jejich pracovním/studijním životě

V tabulce č. 3 vidíme personální situaci ve školních knihovnách v roce 2002

Charakteristika školy	Procento knihoven s certifikovaným knihovníkem	Procento knihoven s pedagogicky vzdělaným pracovníkem	Procento knihoven, které zaměstnávají paraprofesionály	Procento knihoven, kde zaměstnávají neprofesionály - úředníky	Procento knihoven, kde využívají dobrovolníky
Druh školy					
veřejná	86,5%	35,7%	15,2%	57,0%	45,4%
církevní	66,3%	30,4%	40,1%	33,6%	54,2%
soukromá	33,1%	34,9%	49,3%	30,2%	61,5%
Poloha školy					
městská	65,8%	19,8%	43,0%	49,8%	51,3%
příměstská	77,4%	38,8%	22,8%	51,6%	54,7%
venkovská	81,3%	40,1%	98,0%	51,4%	39,8%
Stupeň školy (viz. příloha č. 1)					
PK,K,1,2,3,4, nebo 5-12	51,7%	43,2%	31,6%	45,1%	44,5%
6,7, nebo 8-12	84,6%	28,3%	54,0%	39,1%	50,6%
9-10,11,12	85,4%	33,8%	23,8%	57,0%	39,0%
10-11, 12	100,0%	23,0%	89,0%	75,5%	68,3%
Počet žáků ve škole					
1-399	60,5%	38,4%	26,4%	36,9%	45,3%
400-799	89,1%	29,6%	12,6%	58,4%	45,3%
800-1199	89,4%	35,2%	21,5%	58,9%	50,8%
1200-1599	93,3%	32,7%	21,3%	75,7%	58,9%
1600+	96,0%	38,5%	16,8%	83,9%	51,4%
Celkem	76,4%	35,3%	22,6%	51,1%	48,7%

Tab. č. 3 – Složení pracovníků školních knihoven podle kategorií (viz. úvod kapitoly)

5. Dopady činnosti školních knihoven na akademické výsledky studentů
 USA jsou zemí, která je extrémně zaměřená na výkonnost a kde téměř veškerá činnost podléhá volné soutěži a „neviditelné ruce trhu“. To platí do jisté míry i o školství, potažmo o školních knihovnách. Školní knihovny proto musí obhajovat své místo ve vzdělávacím systému, musí mít podklady pro čerpání finančních prostředků z různých zdrojů (viz. výše). Z tohoto pohledu jsou mimořádně důležité studie, které dokazují účinnost školních knihov-

ven ve vzdělávacím procesu, studie, které dokáží sledovat jednotlivé ukazatele výkonnosti knihoven a doložit jejich dopad na akademické výsledky studentů. Tyto studie probíhají prakticky ve všech státech USA a většina z nich je volně přístupná na internetu.

Prostor tohoto článku mi neumožňuje detailní rozbor této problematiky, nastíním tedy základní východiska těchto studií, které budu ilustrovat na konkrétním příkladě státu Illinois.

Každá takováto studie musí splňovat několik kritérií (při dodržení vědecké metodiky):

- musí srovnávat srovnatelné – tj. stejné typy škol a knihoven
- musí být definované cíle – tj. jaké ukazatele budeme sledovat
- musí být jasné, jaké nástroje zvolíme k porovnávání (celostátní objektivní testy...)
- musíme definovat proměnné, které by mohly mít vliv na výsledky a nejsou přímo předmětem studie (velikost škol, národnostní složení, sociální zázemí...)

„Powerful libraries make powerful learners“, aneb studie ze státu Illinois

- studie proběhla v roce 2003
- zúčastnilo se jí 657 škol
- sledovali výsledky u studentů ve věku 10, 13 a 16 let (5th, 8th, 11th grade)
- pro porovnání byly využity testy ISAT (Illinois Standards Achievement Test) pro psaní a čtení (10 a 13 let), testy PSAE (Prairie State Achievement Examination) a testy společnosti ACT (16 let)
- studie byla zaměřena na otevírací dobu, personální otázky, specializované činnosti, fondy, technické vybavení, výdaje na knihovnu, užívání knihovny
- byly vzaty v úvahu socioekonomické proměnné (příjmy domácností, výdaje na žáka, poměr učitelů a žáků, etnické rozdělení žáků)
- vždy se hodnotilo, jaký je dopad na studenty, pokud nějaký ukazatel převyšuje celostátní průměr

Otevírací doba

Bylo prokázáno, že čím je otevírací doba knihovny flexibilnější, tím jsou akademické výsledky lepší. Zlepšení se pohybovalo v rozmezí 4-11 % dle věku. Flexibilní pracovní doba je ve školních knihovnách v USA v současné době velkým tématem, snahou je co nejvíce vycházet vstříc učitelům a žákům, rozrušit co nejvíce rigidní otevírací dobu a blokování knihovny pro výuku.

Personální otázky

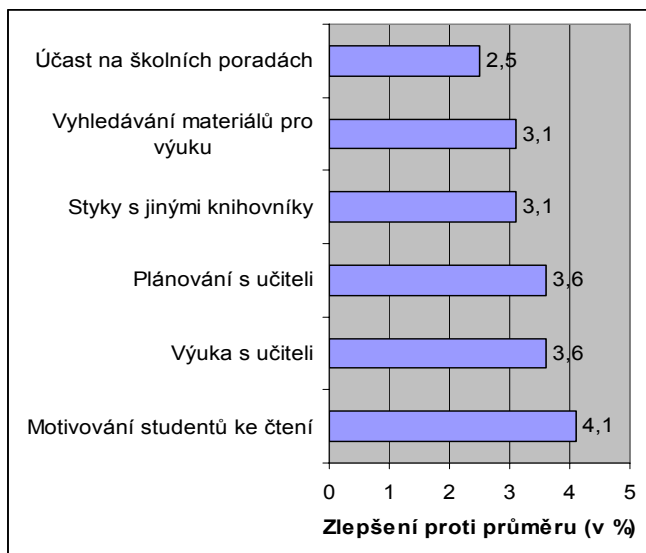
Není překvapivé, že čím více je v knihovně knihovníků a čím jsou vzdělanější, tím jsou výsledky lepší. Zlepšení se pohybuje v intervalu 4-18 %.

Specializované činnosti knihovníků

Krom standardních činností (akvizice, katalogizace, výpůjční protokol...) se knihovníci věnují i dalším aktivitám. Pokud se zvýší čas, který knihovníci věnují specializovaným činnostem, zlepšují se i výsledky studentů. Např. na průměrné střední škole věnuje personál knihovny týdně:

- 3 hodiny na vyhledávání materiálů pro učitele
- 2 hodiny na plánování výuky s učiteli
- 1 hodinu na motivování čtenářů ke čtení
- 1 hodinu na společné vyučování s učiteli
- 1 hodinu na účast na poradách ve škole
- ½ hodiny na setkání s knihovníky z jiných škol

Pokud těmto činnostem věnují více času, zlepšení výsledků se pohybuje od 2,5 do 4,1 % pro jednotlivé činnosti – viz. graf č. 3.

Graf č. 3 – Vliv specializovaných činností na lepší akademické výsledky (pro test ACT)

Fondy

Byl prokázán vztah mezi kvantitou a aktuálností fondů (monografie, periodika, el. zdroje) a zlepšením akad. výsledků. Velikost fondů se liší podle stupně školy. Průměrná Elementary school (ES) má 9000 svazků, Middle school (MS) 8700 svazků, High school (HS) 11500 svazků. Pokud má škola monografií více, zlepšují se výsledky studentů v intervalu 3-13 %. Obdobná situace panuje i u periodik a elektronických zdrojů. Největší vliv má kvantita fondů na výsledky testů psaní u 13-ti letých studentů.

Technické vybavení

V této části se studie věnovala především počtu počítačů, které spadají pod knihovnu a počtu počítačů ve škole. Opět není překvapením, že větší množství této techniky znamená i lepší výsledky v testech. Interval zlepšení je 3-10 % v závislosti na věku.

Výdaje na knihovnu

Bylo zjištěno, že pokud jsou výdaje knihovny nadprůměrné, zlepšují se i výsledky studentů. Prokazatelné je to zejména u čtení, kde došlo ke zlepšení o 5 % (ES), 9 % (MS), 11 % (HS).

Využití knihovny

Studie se zabývala zejména vlivem počtu výpůjček a návštěv knihovny na výsledky studentů. Průměrná ES měla 570 výpůjček měsíčně. U škol, kde bylo výpůjček více, bylo prokázáno u desetiletých dětí zlepšení o 6 % ve čtení a 11 % u psaní. Také častější návštěvy knihovny (individuální a skupinové) mají pozitivní dopad na výsledky studentů.

Toto bylo jen pár příkladů z Illinoiské studie, ze které vyplynuly následující závěry a doporučení: výsledky testů byly lepší u škol, kde

- je přístup do knihovny založen na flexibilní otevírací době
- je lepší personální zajištění
- knihovníci tráví více času při přípravě výuky s učiteli
- jsou k dispozici větší fondy
- je více výpočetní techniky, která umožňuje přístup k lokálním i online zdrojům
- disponuje knihovna větším rozpočtem
- je knihovna intenzivněji využívána (individuálně, skupinově i v rámci výuky)

Tyto výsledky nejsou ovlivněny socioekonomickými proměnnými – viz. výše.

Obdobné studie jsou dostupné prakticky pro všechny státy USA. Zabývají se rovněž mnoha dalšími faktory, které ovlivňují výsledky studentů. Dá se říci, že byl podroben zkoumání každý myslitelný aspekt, který může tyto výsledky v souvislosti s knihovnou ovlivňovat. Časté jsou zejména studie, které se věnují různým aspektům kvality programů jednotlivých školních knihoven. Myslím si, že toto by mohla být cesta i pro české školní knihovny, studie tohoto typu by jim mohly napomoci k nalezení jejich místa na slunci.

Literatura:

American Association of School Librarians. 1960. *Standards for school library programs*. Chicago : AASL, 1960.

American Association of School Librarians. 1969. *Standards for school media programs*. Chicago : AASL, 1969.

American Association of School Librarians. 1988. *Information power : guidelines for school library media programs*. Chicago : AASL, 1988.

American Association of School Librarians. 1998. *Information power : building partnerships for learning*. Chicago : AASL, 1998.

EdSource Online. 2006b. *School finance overview* [online]. Last updated 2006-07-24 [cit. 2007-06-26]. Dostupný z WWW: http://www.edsource.org/edu_fin.cfm.

HOLTON, Barbara, et. al. 2004. *The status of public and private school library media centers in the United States : 1999–2000* [online]. c2004 [cit. 2007-06-26]. Dostupný z WWW: <http://nces.ed.gov/pubs2004/2004313.pdf>.

LANCE, Keith Curry; RODNEY, Marcia S.; HAMILTON-PENNEL, Christine. 2005. *Powerful libraries make powerful learners*. [online]. Revisded 2005-01-03. [cit. 2007-06-26]. Dostupný z WWW: <http://www.islma.org/pdf/ILStudy2.pdf>.

National Center of Educational Statistics, U.S. Department of Education. 2006. *2003-2004 Public school library media center questionnaire* [online]. c2006 [cit. 2007-06-26]. Dostupný z WWW: http://nces.ed.gov/surveys/libraries/sch_questdefs.asp.

SCOTT, Leslie. 2005. *School library media centers: selected results from the Education Longitudinal Study of 2002 (ELS:2002)* [online]. c2005 [cit. 2007-06-26]. Dostupný z WWW: <http://nces.ed.gov/pubs2005/2005302.pdf>.

Texas School Library and Archives Commission. 2005. *School library programs – standards and guidelines* [online]. Updated 2005-11-15 [cit. 2007-06-26]. Dostupný z WWW: <http://www.tsl.state.tx.us/ld/schoollibs/sls/index.html>.